מחוון: מבחן מסכם: יעקב ובניו, בראשית ל-לו

1 **תשובה:**
ד. דודאים (ל, יד).

2 **תשובה:**
ג. את התרפים (לא, יט).

3 **תשובה:**
ב. שבעה ימים (לא, כג).

4 **תשובה:**
ד. בכף ירכו (לב, כו).

5 **תשובה:**
ד. תחת האלה אשר עם שכם (לה, ד).

6 **תשובה:**
עשרים שנה: ארבע עשרה בשתי בנותיו ושש בצאנו, "וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים" (לא, מא). ניקוד: 2 על החלוקה, 2 על הטענה.

7 **תשובה:**
עשו הולך לקראתו וארבע מאות איש עמו (לב, ז); יעקב חצה את העם והצאן לשני מחנות (לב, ח). ניקוד: 2 לכל חלק.

8 **תשובה:**
פניאל: "כִּי־רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי" (לב, לא). ניקוד: 2 על השם, 2 על הסיבה.

9 **תשובה:**
שיימול להם כל זכר (לד, טו). ניקוד: 4.

10 **תשובה:**
רחל. היא קראה לו בן אוני, ויעקב קרא לו בנימין (לה, יח-יט). ניקוד: 1 על רחל, 3 על השמות.

11 **"הָבָה־לִּי בָנִים" (20 נק')**
א (6): רחל קינאה במעשיה הטובים של לאה: אמרה שלאה זכתה לבנים כי צדקה ממנה. "הבה לי": שיתפלל עליה, כמו שיצחק התפלל על רבקה. ניקוד: 3 על הקנאה, 3 על הבקשה.
ב (6): יעקב ענה שהוא אינו במקום ה' ("התחת אלהים אנכי"). לפי רש"י: ליצחק לא היו בנים, ולכן התפלל על שניהם; ליעקב יש בנים, ולכן ה' מנע ממנה ולא ממנו. ניקוד: 3 על התשובה, 3 על ההבדל.
ג (8): הרמב"ן מקשה: אם רחל רק ביקשה תפילה, למה כעס יעקב? וכי צדיקים אינם מתפללים על אחרים (כמו אליהו ואלישע)? חז"ל ביקרו את יעקב: ה' אמר לו "כך עונין את המעיקות", כלומר אין עונים כך לאדם במצוקה. לימוד: גם כשהבקשה קשה, יש להשיב לאדם במצוקה ברכות ובהבנה. ניקוד: 3 על הקושיה, 3 על דברי חז"ל, 2 על הלימוד.

12 **"וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ" (20 נק')**

א (7): "ויירא": פחד שמא ייהרג. "ויצר לו": הצטער שמא יהרוג הוא אחרים. יעקב חושש גם לחייו וגם מלפגוע באחרים. ניקוד: 3 לכל פועל, 1 על הרעיון.

ב (9): דורון: המנחה ששלח לעשו (לב, יד-כב, "ותעבר המנחה על פניו"). תפילה: "אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם" (לב, י-יג). מלחמה: חלוקה לשני מחנות, "והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב, ט). ניקוד: 3 לכל דבר עם ראיה.

ג (4): כל תשובה מנומקת: למשל, מנסים קודם לפייס ולהתפלל, ורק אם אין ברירה נלחמים; ומשלבים פעולה מעשית עם אמונה. ניקוד: 4.

13 **המפגש עם עשו: "וַיִּשָּׁקֵהוּ" (20 נק')**

א (6): רחמיו של עשו התעוררו כשראה את יעקב משתחווה לו פעמים רבות. יעקב השתחווה ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו (לג, ג). ניקוד: 3 על רש"י, 3 על הפסוק.

ב (8): דעה אחת: הנקודות מלמדות שעשו לא נשק לו בכל לבו. דעת רבי שמעון בן יוחאי: ידוע שעשו שונא ליעקב, אבל באותה שעה נכמרו רחמיו ונשק לו בכל לבו. ניקוד: 4 לכל דעה.

ג (6): כל עמדה מנומקת. למשל: יעקב נזהר ואינו הולך עם עשו, כי גם אם הנשיקה הייתה כנה, היא "באותה שעה" בלבד (מתאים לרשב"י); או: יעקב חושש מן העמדת פנים (מתאים לדעה הראשונה). ניקוד: 2 על הבחירה, 4 על הנימוק.

14 **דינה ושכם: "הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת־אֲחוֹתֵנוּ" (20 נק')**

א (5): "במרמה": בחכמה. הכתוב מוסיף "אשר טמא" כדי לומר שלא הייתה זו רמייה פסולה, כי שכם טימא את דינה, ולכן התחבולה הייתה מוצדקת. ניקוד: 2 על הפירוש, 3 על ההסבר.

ב (9): התוכנית: לדרוש מילה מכל זכר, מתוך מחשבה שאנשי העיר לא יסכימו; ואם יסכימו, לבוא ביום השלישי כשהם כואבים ולקחת את דינה מבית שכם. זו הייתה עצת כל האחים, ברשות אביהם. שמעון ולוי רצו להתנקם והרגו את כל אנשי העיר. אולי כעס יעקב על שהרגו אנשים שלא חטאו לו, והראוי היה להרוג רק את שכם. ניקוד: 4 על התוכנית, 2 על שמעון ולוי, 3 על הכעס.

ג (6): יעקב: טענה של סכנה ושל שם רע בין יושבי הארץ, "ואני מתי מספר". שמעון ולוי: טענה של כבוד ומוסר, אי אפשר לעבור בשתיקה על הפגיעה באחותם. כל עמדה מנומקת מתקבלת. ניקוד: 2 לכל טענה, 2 על העמדה.

חלק א: 4 נקודות לשאלה. חלק ב: שלוש מתוך ארבע, 20 נקודות לשאלה; מי שענה על ארבע, בודקים את שלוש הראשונות. הפסוקים מתוך "תנ"ך מנוקד" (תורת אמת, מתוך ספריא); רש"י והרמב"ן מספריא כלשונם. נוצר בבינה מלאכותית.